

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ЗАКЛАД ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ «КОНОТОПСЬКА МІСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ
НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ КОНОТОПСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ»
КЛАСИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ШКОЛА МОЛОДОГО НАУКОВЦЯ» КФК СУМДУ

III ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ, АСПІРАНТІВ, СТУДЕНТІВ, УЧНІВ

“Перший крок у науку:
Конотопські наукові студії – 2024”

ТЕЗИ
ДОПОВІДЕЙ

20 травня | Конотоп 2024

УДК 001(477.52)(06)"2024"

П26

Рекомендовано до друку Педагогічною радою КФК СумДУ
(протокол №21 від 27.06.2024 р.)

Перший крок у науку: Конотопські наукові студії – 2024: тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих учених, аспірантів, студентів, учнів (20 травня 2024 р., м. Конотоп) / за заг. ред. Г. А. Коломоєць, Г. В. Буянової, Т. В. Гребеник, Т. В. Шульги, М. М. Івашенко. Конотоп, 2024. 198 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Самойленко Олексій Олександрович, д-р. пед. наук, доцент кафедри філософії і освіти дорослих Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України.

Тугай Наталія Олександрівна, канд. філос. наук, старший викладач кафедри, директор Шосткинського інституту Сумського державного університету.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Коломоєць Галина Анатоліївна, канд. пед. наук, начальник відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Буянова Галина Володимирівна, методист вищої категорії відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Гребеник Тетяна Вікторівна, канд. пед. наук, доцент, директор Класичного фахового коледжу Сумського державного університету.

Шульга Тетяна Вікторівна, канд. пед. наук, викладач Класичного фахового коледжу Сумського державного університету.

Івашенко Марина Миколаївна, директор Центру професійного розвитку, викладач за суміщенням Класичного фахового коледжу Сумського державного університету.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Удалова Олена Юрївна, завідувач сектору наукового забезпечення освітнього процесу відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Івлєва Євгенія Юрївна, директор Конотопської міської Малої академії наук учнівської молоді.

Горшеніна Світлана Павлівна, учитель-методист, учитель географії Конотопського ліцею № 10, керівник гуртків Конотопської міської Малої академії наук учнівської молоді.

Криницька Ганна Олександрівна, секретар Класичного фахового коледжу Сумського державного університету.

Тараба Тетяна Іванівна, викладач Класичного фахового коледжу Сумського державного університету.

Нечай Алла Миколаївна, викладач Класичного фахового коледжу Сумського державного університету.

Білинський Віктор Анатолійович, викладач Класичного фахового коледжу Сумського державного університету.

Малечко Тетяна Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач сектору забезпечення корекційно-розвиткової роботи відділу науково-методичного забезпечення змісту корекційної та інклюзивної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Автори вміщених матеріалів висловлюють власну думку, що не обов'язково збігається з поглядами членів редколегії, і несуть відповідальність за дотримання наукової етики та достовірність наведених фактів.

Список використаних джерел

1. Пиріг Р. Взаємовідносини ЗУНР і Гетьманату Павла Скоропадського: на різновекторних напрямках. Краєзнавство. 2018. № 4. С. 90–97.
2. Пиріг Р. Я. Українська гетьманська держава 1918 року. Історичні нариси / Нац. АН України, Ін-т історії України. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. 335 с.
3. Любовець О. М. Політична опора гетьманату П. Скоропадського. Український історичний журнал. 2013. № 3. С. 31–44.
4. Правління гетьмана Павла Скоропадського (До 100-річчя подій української революції 1917–1921 років). SlideShare from Scribd : вебсайт. URL: <https://www.slideshare.net/Savua/ss-98756943> (дата звернення: 04.05.2024).
5. Пиріг Р. Візит гетьмана Павла Скоропадського до Німеччини. Історична правда : вебсайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2023/09/7/163096/> (дата звернення: 02.05.2024).

ТОПОНІМИ КОНОТОПА XVII–XIX ст.

Жилкіна В. В.¹, Глтбченко В.Г.², Євтушенко О. В.³

¹ ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ», здобувач освіти

^{2, 3} ВСП «Класичний фаховий коледж СумДУ», науковий керівник, викладач

Власні назви становлять велику частину словникового складу будь-якої мови. Особливе місце в системі ономастики займає топонім. Топонім – це назва географічного об'єкта, яка має прямий зв'язок з місцем його знаходження. Цей термін має не тільки фізико-географічне значення, а й суспільний та історико-культурний зміст. Кожна етнічна група має лексичні одиниці для номінації географічних об'єктів.

Тематика топонімики (мікротопонімики) дуже рідко висвітлюється в дослідженнях краєзнавців Конотопщини, тому метою цієї роботи є спроба локалізації та систематизації топонімів м. Конотопа XVII–XIX ст. (окремі вже не існують), встановлення їхньої етимології.

Назви топонімів подаються в алфавітній послідовності.

ВОЛКОГОНІВКА [1, с. 221] курінь, назва не використовується. Один з Конотопських козацьких куренів середини XVII–XVIII ст. – *Вовкогонівський* (на початок XVIII ст. містив «46 домохозяйств конного и 36 пешого товариств; куренной атаман Клим Кириенко»). Зараз район

вулиць Жарикова, Лазаревського, початку вул. Успенсько-Троїцької [2, с. 75, 76].

Походження назви може бути пов'язане з прізвиськом (прізвиськом) *Волкогон*, носії якого проживали неподалік цієї місцевості або володіли нею. Також *Волкогон* (*Вовкогон*) – порода гончих собак, які використовуються для полювання на вовків, кроликів.

ДЕСЕНКА [1] ставок, зараз не існує. Знаходився в районі сучасної вул. Задесенка. Ставок Десенка міг отримати свою назву від переселенців з берегів р. Десна, які опановували територію навколо середньовічного м. Конотопа [3, с. 63].

ДРИЖЧОВКА [1] курінь, назва не використовується. Один з Конотопських козацьких куренів середини XVII–XVIII ст. – «*Дрижчовський*» (на початок XVIII ст. містив у собі «29 домохозяств конного и 34 пешого товариств») [2, с.75, 76]. Зараз район вулиць В. Великого, Сарнавської, Драгомирова. *Дрижчовка* (*дрожчовка*) – у значенні дороги, руху по дорозі, їзди, може походити від слова *дрожки* – повозка: «Дрожки были у нас. Раньше запрягали в них лошадей» [4, с. 43].

ЄЗУЧ річка, ліва притока р. Сейм, протікає в межах Конотопського району Сумської області. Етимологія гідроніма *Єзуч* може бути пов'язана із загородками на річці для ловлі риби – *єзи* (давньослов'янська назва) [5, с. 38].

ЗАГРЕБЕЛЛЯ мікрорайон міста. Етимологія назви вказує на географічне розташування – за греблею (щодо центральної, адміністративної частини міста). Починаючи з XVII ст., на р. Єзуч відомі греблі, які належали Лизогубам, Костенецьким, Кандибам [2], а опис Конотопа 1782 р. подає нам греблі «*мескую*», «*Лугинскую*» та «*Чернавскую*» [1].

ЗАМОК [1], назва не використовується. Слід розуміти територію Конотопської фортеці XVII–XVIII ст. Зараз це вулиці Красногирська, Ярмаркова, Соборна, Олександрівська. *Замок* – укріплене житло феодала доби середньовіччя (запозичене з польської мови *zamek*).

ЗЕЛЕНЧАК (ЗЕЛЕНЧИК), ставок (зараз не існує), мікрорайон. Ставок *Зеленчак* (*Зеленчик*) знаходився в районі сучасної вул. Лісового. Назва може походити від великої кількості в ній водоростей та ряски, завдяки яким вода в ставку мала відтінок зеленого кольору.

Зеленчик – зелений водяник (*Astasia euchlorum* – лат.). *Зеленчук* – жовта глуха кропива (*Galeobdolon luteum* Huds – лат.) [6]. Сучасний мікрорайон м. Конотопа *Зеленчак* отримав свою назву саме від назви ставка.

КАНДИБИНА слободка, мікрорайон міста, озеро. Назва походить від прізвиська представників конотопської козацької старшини

Кандиба (коботопські сотники Федір Кандиба, 1681–1689 рр., Андрій Кандиба, 1689–1707 рр.), поміщиків XVII – початку XX ст. на прізвище Кандиба. У 1689 р. колишній корсунський полковник Федір Кандиба отримав універсалом гетьмана І. Самойловича «уряд Коботопського сотництва», оселився на околиці «предмєстья Загребельє» міста Коботопа та заснував слободку, яка невдовзі отримала назву від прізвища його власника. Нині на території колишнього хутора Кандиби знаходиться загальноосвітня школа-інтернат I–II ст. санаторного типу № 1 [7, с. 94–95].

КОБОТОП місто. Протягом десятиліть багатьох дослідників історії Коботопа цікавило питання про час заснування міста та походження його назви. Були спроби віднайти згадки про Коботоп у письмових джерелах давньоруського часу, литовсько-польської доби. У 1985 р. в Головному архіві давніх актів (м. Варшава) був знайдений документ, у якому, в контексті опису Новгород-Сіверського повіту, який належав Короні Польській, під час передачі в жовтні 1634 р. частини його земель у володіння одному з польських канцлерів, містилась згадка і про м. Коботоп. Наведемо частину перекладу тексту: «...Владислав IV – король польський і т. ін. надав Миколаєві Цетисову і його чоловічим потомкам Коботоп, Городище, Єзуч в межах Чернігівського князівства Сіверського на ленних (васальних) правах». Зараз цей документ відомий дослідникам як писемне джерело, в якому вперше зустрічається назва м. Коботоп.

Але яку ж назву могло мати поселення, що існувало на території сучасного Коботопа в більш давні часи? Підказка може міститися у вже згадуваному вище польському документі 1634 р., а саме в назві місцевості, згадуваної в ньому. Існує ще один переклад цього документа, зроблений та опублікований П. Кулаковським у його праці «Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618–1648)» [8, с. 240]. Зосередимо увагу на частині цього перекладу, в якій йдеться про визначення місцевості, переданої у володіння Миколаю Цетисову (у варіанті П. Кулаковського – Миколаю Цебишу): «...*Коботоп, городище Язуче...*» (!!!). Тобто переданими у володіння канцлеру місцевостями у жовтні 1634 р. були не «...*Коботоп, Городище, Єзуч...*» (під час перекладу могла бути допущена пунктуаційна помилка, яка призвела до фактичної, оскільки є не зрозумілим, що таке Городище (було б зазначено, яке саме – старе, пусте і т. д.) і що таке Єзуч (річка, урочище, місцевість і т. д.), як ми читаємо в першому варіанті перекладу, а «...*Коботоп, (та) городище Язуче...*» (!!!) – Коботоп як окремий населений пункт та городище населеного пункту, який міг колись тут існувати під назвою Язуче (Язучий), рештки якого знаходилися десь поруч (можливо, на протилежному березі річки) і назва якого цілком

могла бути відомою мешканцям цієї місцевості ще в першій половині XVII ст. Походження власної назви – Язуче (Язучий) – найімовірніше, слід пов'язувати з гідронімом *Єзуч*, який, своєю чергою, походить від *єзів* (давньослов'янська назва) – загородок на річці для ловлі риби [5, с. 38].

Походження топоніма *Конотоп*, у значенні, в першу чергу, місцевості, слід відносити до більш давніх часів, що задовго передували політиці польського «осадництва» цих земель. *Конотопами* (*конотопье*) в давнину називали важкопрохідні, глухі, болотисті місця, через які важко було рухатися навіть основному транспорту того часу – коням. Давні польські джерела говорять нам про те, що вже в 1629–1631 рр. батуринський урядник Михайло Воронич здійснював заходи щодо колонізації урочища *Конотоп*, закликаючи людей для переселення їх у сусідні «пусті» землі, обіцяючи їм тридцятирічний термін слободи (на цей час Батурин став сам виступати колонізаційним опорним осередком польського «осадництва») [8, с. 260].

КОНОТОПКА річка, існує і зараз, ліва притока р. Єзуч. Згідно з планом міста 1782 р., протікала з південного боку укріплень Конотопської фортеці XVII ст. [5, с. 4]. Зараз частина річища річки, яке збереглось, представлена вузькою неглибокою канавою поруч з приміщенням колишньої ЗОШ № 4. *Конотопами* (*конотопье*) в давнину називали важкопрохідні, глухі, болотисті місця, через які важко було рухатися навіть основному транспорту того часу – коням. Найімовірніше, м. Конотоп отримало свою назву від назви річки *Конотопки*.

КРАСНА річка, зараз не існує. У XVIII ст. на території Конотопа (район Загребелля) існувала річечка, походження назви якої може бути пов'язане з давньоруським часом – р. *Красна* (права притока р. Єзуч). Згідно з планом міста 1782 р., р. *Красна* з північного боку омивала мис, на території якого у 2008 р. було відкрито давньоруське поселення [5, с. 40].

Гідронім виник унаслідок субстантивациї та онімізациї форми середнього роду прикметника *красний* – гарний, прекрасний, красивий, приємний [9, с. 286].

ЛИПКА річка, існує і зараз, ліва притока р. Єзуч. Гідроніми та інші розряди топонімів з основою *Лип* поширені в різних слов'янських мовах. Їх пояснюють як семантичне утворення від назви дерева *липа*, яке служило орієнтиром на місцевості. Окремі гідроніми *Липа* на слов'янських землях могли бути зумовленими функціонуванням у праслов'янській мові слова *Липа* – у значенні липкий ґрунт дна або берег річки. *Липка* – трав'яниста рослина-липучка [9, с. 302].

ЯЗУЧИЙ (ЯЗУЧЕ) [8, с. 260] городище. Див. місто Конотоп.

Список використаних джерел

1. Коваленко О. Неопублікований опис Конотопа 1782 р. *Сумська старовина*. № XVIII–XIX. Суми, 2006. С. 217–225.
2. Лазаревский А. М. Описание старой Малороссии. Полк Нежинский. Конопотская сотня (передрук). Конопот, 2004. 124 с.
3. Коваль А. П. Знайомі незнайомці. Походження назв поселень України. Київ, 2001. 301 с.
4. Черепанова Е. А., Евграфова А. А. Русские говоры Сумской области. Материалы диалектологических экспедиций. Суми, 1998. 160 с.
5. Євтушенко О. В. На берегах Єзуча (від найдавніших часів до XVII століття). Харків, 2017. 42 с.
6. Горох : онлайн-бібліотека, в якій зібрані найбільш корисні словники української мови. URL: <https://www.goroh.pp.ua/account/login?returnUrl=/users/me> (дата звернення: 11.05.2024).
7. Євтушенко О. Конопот. Зруйновані храми Сумщини. Мартиролог втрачених святинь. 2007. Т. II. С. 94–95.
8. Кулаковський П. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618–1648). Київ, 2006. 496 с.
9. Лучик В. В. Етимологічний словник топонімів України. Київ, 2014. 544 с.

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ РОМЕНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Іванова О. Є.¹, Шульга Ю. Г.²

¹ КЗ «Роменська міська МАНУМ», здобувач освіти

² КЗ «Роменська міська МАНУМ», науковий керівник, викладач

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни, що розгорнула росія проти України, складного військово-політичного та соціально-економічного становища, в якому опинилася наша держава, сьогодні вельми актуальними є питання волонтерської допомоги в різних куточках країни. Ризикуючи життям, волонтери допомагають усім, хто потребує підтримки й уваги. Особлива роль відводиться діяльності Товариства Червоного Хреста України та його регіональних осередків.